1989 ий
27
ИЮНЬ
№ 54 (553)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызал!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

ОБЯЗАТЕЛЬСТВЫМ ТӰРЫС ШУКТЫМАН

Тений апрельыште СССР ден РСФСР Верховный Совет-шамычын самырык депутаткышт производство деч отрыватлыде 100 тӱжем трактористка-шамычым ямдылен шукташ пӱтынь комсомольский организаций-шамычым да земельный орган-шамычым ӱжыныт ыле. Самырык депутатка-шамычын чапле инициативыштым ВЛКСМ Центральный Комитет, СССР Наркомзем да СССР Совхоз-шамыч Наркомат одобритленыт да трактористка-шамычым ямдылаш комсомольский организаций ден земельный орган-шамычым обязатленыт.

Депутатка-шамычын ӱжмыштым мемнан элын самырык патриоткаже-шамыч пеш шокшын вашлийыч. Мемнан республикыштат шуко ӱдыр-шамыч трактористкалан тунемаш кугу желаний дене возалтыч. Марийский республикысе МТС-шамыч производство деч отрыватлыде 600 трактористка-шамычым ямдылен шукташ обязательствым налыныт ыле. Но таче кечылан, МТС-шамычын сведенийышт почеш, 349 ӱдыр веле тунемеш. Йошкар-Ола, Пектубай МТС-шамыч шке обязательствышт трактористкалан 30 ен гыч тунуктен лукшаш олмеш 7 енгым веле тунуктат. Йошкар-памаш ден Люльпан МТС-шамычат 20 ен гыч тунуктен лукташ налме обязательствыштым пудыртат, 5 енгым веле тунеммаш дене авалтеныт. Люльпан МТС-ын директоржо Кузьминых йолташ тылзе ончыч ВЛКСМ Маробкомын бюроштыжо „20 енгым тунуктен лукшаш верч кӱчык жапыште чыла мерым приниматлена" манын обязательствым пуыш. Но Кузьминых йолташ шке мутшылан ингунарат оза огыл улмаш. Оршанка райкомолын секретарьже Жарков йолташ трактористка-шамычым ямдылымашым йӧршешат ок вуйлате. Южо колхоз-шамычын председательышт трактористка-шамычым ямдылымаште лӱмынак тормозитлат. „У шурно" колхозын (Шернур район) председательже Коршунов йолташ „колхозышто пашаеҥ ок сите" манын 2 ӱдыр-шамычым тракторвсткалан тунемаш ок колто. А колхозышто южо колхозник-шамыч яра коштыт, но Коршунов йолташ вуным ок уж. „Восход" колхозын (Куженер район) председательже Горинов йолташ „трактористын пашаже лавыран" манын агитацийым колтылеш. Тыге трактористкалан тунемаш тыршыше ӱдыр-шамычым чараш тӧча. Но верлаште партийно-комсомольский ден советский организаций-шамыч тыгай вредный настроенийлан решительный отпорым огыт пу.

Марийский АССР Наркомзем трактористка-шамычым ямдылыме нерген положений могай улмым МТС-шамычын сведенийышт ӱмбач гына пала. Наркомземын кадр отдел вуйлатышыже Долматов йолташ сводка дене пеш чот увлекатлалтын, тудым верысе положений, райзо ден МТС-шамычын безделийышт нигузеат интересоватлен огыт керт.

600 трактористкам ямдылен шукташ мемнан чыла условий уло, тидлан желаний да пашашке серьезно пижмаш гына кӱлеш. Тидым передовой МТС-шамыч раш доказатленыт. Косолапово, Морко МТС-шамычын пашаенгышт, райкомол-шамыч трактористка-шамычым ямдылымашын пеш кугу хозяйственный да оборонный значенийым улмыжым раш умленыт да трактористка-шамычым ямдылаш серьезно пижыныт. Морко МТС-ште 20 ен олмеш 36 ен, Косолаповышто 30 ен олмеш 50 ен тунемыт.

Кажне комсомольский организаций ден земельный орган-шамыч шке обязательствыштым шуктышаш верч чыла мерым приниматлаш обязан улыт.

ВСЕСОЮЗНЫЙ ЯЛ ОЗАНЛЫК ВЫСТАВКА СТРОИТЕЛЬСТВЫШТЕ

Озеленитлыме паша пеш виян ыштылтеш. Сад да посев-шамыч пеш сайын развиватлалтыт. „Зерно" павильон пелен шындыме 285 сорт зерновой ден бобовый пеш сай состоянийыште. Рис, тамак, йытын, паренге, ушмен, хлопчатник да моло плантаций-шамычат отличный состоянийыште улыт. Мичуринский сад пушенгылаште саскашамыч кержалташ тӱналыныт.

Выставкыште 25 тӱжем утла экспонатым уже конды мо.

Павильонышто паша шолеш. Тыште 2.500 наре архитектор, скульптор да художник пашам ышта.

Главный выставочный комитет 7 ямде павильоным приниматлен: „Таджикистан", „Татария", „Агролесомелиорация", „Кролиководство", „Птицеводство", „Гидростанция" да „Торф". (ТАСС).

Марийский педагогический институтын студентше-шамыч производство деч кӱрылтде парашютный спорт дене овладеватлат. Снимкыште шола гыч пурлашкыла: Н. И. Табунова, К. В. Дмитриев, С. Г. Григорьев, П. В. Губин йолташ-шамыч парашют дене тӧрштымышт деч ончыч парашютный спортын инструкторжо Н. Т. Спирин йолташ деч совет ден указанийым налыт.

Фото М. Чуршуковын.

ДЕПУТАТ СИНИЧКИНАН КОЛХОЗЫШТЫЖО

Марийский АССР Верховный Советын депутатше Синичкина йолташ „Пайгатнур" колхоз пеленсе комсомольский комитетын эн активный членже. Тудо кажне кечын комитетын пашаштыже практический полышым пуэн шога. Садланак тыште кызыт комсомолец ден колхозник-шамыч коклаште умылтарымаш пашам сай организоватлыме. Тидденат комсомольский комитетын пашаже сай кая, тудо кажне ийын кушкын толеш, колхозысо ончыч молодежь комсомолыш пура. Тений тыште 32 комсомолец ден комсомолка-шамыч шотлалтыт.

Исторический XVIII партс'ездын материалжым тунемаш колхозышто кружок-шамычым организоватлыме ыле. Тыште комсомолец-шамыч веле огыл, тыгак колхозысо молодежь ден илалше колхозник-шамычат кугу желаний дене тунемыныт. СССР Верховный Советын Кумышо Сессий материалжымат кажне колхозник дек шуктымо. Тылеч посна колхозник-шамыч коклаште международный положений нерген да бытовой тема дене ятыр беседым эртарыме. Шошо ага жапыште пасушто 8 комсомолец 23 гана тӱрлӧ тема дене беседым эртарен, йукын газет лудмашым организоватлен.

„ВКП(б) историйын краткий курсшо" светыш лекмек, комсомолец-шамыч кугу желаний дене тунемаш тӱҥалыч.

ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийжым комсомолец-шамыч коклаште кумдан изучатлыме. Тиде решений почеш комсомольский комитет перестроитлалтеш. Ончыч колхозышто оборонно-физкультурный пашам начар шындыме ыле. Кызыт 7 добровольный кружок-шамычым организоватлыме, чыла кружокынат пашажым сай шындыме. Тиде колхозышто тӱрлӧ оборонный значоклан нормым сдатлыше 21 значкист уло. Южыжо 2—3 значокымат иметлат. Комсомольский погынымаш тылзеш 3 гана лиеш.

Колхозышто Кумышо Сталинский Пятилетка лӱмеш социоревнованийым кумдан шарыме. Тыште комсомолец-шамыч посвак Сталинский 8 миллиард пуд кинде верч кучедалмаште образецым ончыктен шогат.

Тыште депутат Синичкина йолташым засе лугыжо кугу. Тудо 26-шо июньышто Марийский АССР Верховный Советыш депутатлан сайлалтме кечыжым чыла депутатский пашажым сай шуктен толмаш дене палемда.

И. Меньшаков.

СОВЕТСКИЙ СОЮЗЫШТО

РСФСР местный топливный промышленность Калык Комиссариат ден край да областьлаште местный топливный промышленность управленийым образоватлыме нерген

СССР Верховный Совет Президиумын 1939 ий 15 июньысо Указшылан соответствоватлышын РСФСР Верховный Совет Президиумын 1939 ий 19 июньысо Указше дене шӱй, торфяной промышленность да древозаготовка предприятий состав дене РСФСР местный топливный промышленность Калык Комиссариатым образоватлаш пунчалме.

РСФСР местный топливный промышленность Калык Комиссариат составышке РСФСР местный промышленность Калык Комиссариат ден Коммунальный озанлык Калык Комиссариатын топливный предприятийыштым пуртымо.

РСФСР местный топливный промышленность Калык Комиссариатлан передавайлышаш предприятий-шамычым РСФСР Калык Комиссар-шамыч Совет Установитла.

РСФСР местный топливный промышленность Калык Комиссариатым организоватлымылан лийын, краевой ден областной исполнительный комитет-шамыч пелен местный топливный промышленность Управленийым образоватлыме.

Местный промышленность ден Коммунальный озанлыкысе топливный предприятий-шамыч система гыч местный топливный промышленностьын краевой (областной) управленийын введенийышкыже передаватлалтыт.

106

ПЕРВЫЙ ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ КОНФЕРЕНЦИЙ

19—21 июнь кечылаште Йошкар Олаште В. И. Ленинын „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ произведенийже почеш ВЛКСМ горкомын инициативше дене организоватлыме теоретический конференций эртыш. Конференцийлан ямдылалташ ик тылзе утла жапым ойырымо ыле. Ленинын тиде произведенийже „ВКП(б) историй краткий курсын“ 3 главажым охвативатла.

ВЛКСМ Йошкар-Ола горком консультант-шамычым ойырен ыле, нуно теоретический конференцийлан ямдылалтме жапыште 4 консультацийым эртареныт, умлыдымо вопрос-шамычлан консультацийым пуэныт.

Конференцийлан ямдылалтмаш могай состоянийыште улмым, кӧ кузе ямдылалтмым палыде, конференцийым тӱҥалаш ок лий ыле. Тидлан ВЛКСМ горком комсомольский организаций-шамычым поген, совещанийым эртарыш. Конференцийлан тӱрыс ямдылалт шумым пален налмек, конференций тӱҥалташым палемдышт.

Теоретический конференцийыш оласе шуко комсомолец погыненыт ыле, доклад дене Педрабфакын преподавательже Есменеев, педучилище гыч Москвин, Марвиск гыч Каликаев йолташ-шамыч выступатлышт. Есменеев йолташ шке докладыштыже буржуазно - демократический революцийын социалистическийыш савырнымыже нерген раш картиным пуыш. Москвин йолташат „Учение о вооруженном восстании“ вопрос дене докладым начарак огыл ыштыш. Но Москвин йолташ 1905 ийысе революцийыште шочшо совет-шамыч нерген вопросым ситыдымын ончыктен.

Каликаев йолташ пролетариатын буржуазно-демократический революцийын гегемонийже нерген подробно каласкалыш. Докладым обсуждатлымаште 12 комсомолец участвоватлышт. Кажне выступатлыше докладыш ешарыш, докладчикын мысльжым мучашке шуктыш. Теве Мартынов йолташ крестьянский вопрос дене кум лозунг нерген подробно каласкалыш. Но тудо революций деч варасе крестьянский вопрос дене лозунг нерген раш ыш ойло.

Теоретический конференций кӱкшӧ идейно-политический уровеньыште эртыш. Конференций раш ончыктыш, что тудын участникше-шамыч книга дене самостоятельно пашам ышташ способный улыт, марксизм-ленинизм вопросышто разбиратлен моштат, научный вопрослаште правильно ориентироватлалтыт.

Конференцийын ситыдымашыжымат ончыктыде ок лий. Тудо шке вниманийышкыже комсомолын кумда массыжым шагал вовлекатлен, конференцийыште вопрос-шамыч шагал пуэдалтыныт. Теоретический конференцийлан ямдылалтме жапыште Ленинын „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ произведенийже дене лекций эртаралтын огыл.

Чыла ситыдымаш-шамычым шотыш налаш кӱлеш. Конференцийын успехше тудлан сайын ямдылалтмаш да конференцийыште лийше темым самостоятельно сайын изучатлымаш деч зависитла.

В. Огнев.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ КОНФЕРЕНЦИЙ КУГУН ПОЛША

ВКП(б) ЦК-ын „ВКП(б) историй краткий курсым“ лукмылан лийын партийный пропагандым шындыме нерген“ постановленийже марксизм-ленинизм теорийым самостоятельно тунемме формым да методым самостоятельно изучатлымашым ончыктен. „ВКП(б) историй краткий курсым“ самостоятельно тунеммаште мыйын моло йолташ-шамыч дене ваш-ваш каҥашаш кугу интерес лие.

Марксизм - Ленинизмын теоретический вопросшо-шамычым коллективно обсуждатлымашлан теоретический конференций шотлалтеш. ВЛКСМ горкомын инициативше дене 19—21 июньышто В. И. Ленинын „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ книгаже почеш эртаралте.

Тиде книгаште Владимир Ильич Ленин меньшевик-шамычын женевский конференцийысе оппортунистический решений-шамычлан кугу отпорым пуэн. Тудо марксистский партийын тактический основыжым разработатлен, с'ездын большевистский решенийжым отстоятлен.

Ленин Маркс ден Энгельсын учениййыштым умбакыже шуен, „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ книгаштыже большевик-шамычын меньшевик-новоискровец-шамыч ден буржуазно-демократический революцийын чыла вопросшо-шамыч почеш принципиальный кучедалмашыштым ончыктен.

Марксын да Энгельсын учениййышт вегызеш Ленин, русский буржуазно - демократический революцийын своеобразийжым вскрыватлен, буржуазный революцийыште пролетариат-шамычын кучедалмыштым тунемналын, пролетариатын буржуазный демократический революцийсе гегемонийже нерген учениййым келгын, научно разработатлен; революцийын ик этапшын вес этапыш— социалистический революцийыш вончымыжым доказатлен. Тиде книгаште Ленин вооруженный восстаний нерген да пролетариатын союзникше—крестьянство нерген учениййым разработатлен.

„Ленинын тиде трудшын исторический значенийже эн ончычак тыште: тудо меньшевик-шамычын мелкобуржуазный тактический установкыштым идейно шалатен, Российын пашазе классшым буржуазно-демократический революцийым умбакыже шарышашлан, царизм ӱмбак у натискым ыштышашлан вооружатлен да русский социал демократий-шамычлан буржуазный революцийын социалистический революцийыш кушкын вончымашыже кӱлмӧ нерген раш перспективым пуэн.

Но тидын дене Ленин трудын значенийже ок пыте. Тудын аклен керташ лийдыме значенийже тыште: тудо марксизмын революцийын у теорийже дене пойдарен да большевистский партийын тудо революцийын тактикшылан основым пыштен, кудын полшымо дене мемнан элысе пролетариат 1917 ийыште капитализмым сенген“ („ВКП(б) историй краткий курс“, 73 страница).

Теоретический конференцийлан мый май тылзыште ямдылалташ тӱҥалынам ыле. Ончычак Ленинын „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ книгажым чыла внимательно лудын лектым. Варажым тиде вопрос денак „Помощь партучебе“ газета гыч консультацийым лудым. Тидеч вараже „ВКП(б) историй краткий курсын“ 3-шо главажым лудын лектым. Ленинын книгажын кажне разделжым конспектироватлышым.

Конференцийыште докладчик-шамычын докладыштым (Каликаев, Москвин, Есменеев) да конференцийын участникше-шамычын выступленийыштым колыштмек, Ленинын „Две тактики социал-демократии в демократической революции“ книгаже почеш келге умлымаш кодо.

Теоретический конференций мланем посна вопрос-шамыч дене пашам ыштен шуктыдымым почын пуыш. Мый особенно, западысе буржуазный революцийын историйжым шагалрак тунеммем палышым. Консультант Воецкий йолташ конференций дек серьезно относитлен.

Теоретический конференцийын первый опытшо комсомольский активын марксистско-ленинский теорий дене самостоятельно овладеватлен моштымыжым раш ончыктыш.

П. Желонкин.

КОМБАЙНЕР-ШАМЫЧЛАН МЕМНАН КАҤГАШНА

ВКП(б) ЦК секретарь Андреев йолташ партийын XVIII с'ездыштыже шке речьыштыже ойлен, что кодшо ийыште Чкаловский МТС-ыште мемнан агрегат—кок „Сталинец“ комбайнын сцепше—сезонышто тунарак поген, кунаре 14 комбайн погеныт. Тиде пашам, кудым ме ыштен улына, кид дене ыштымаште 3323 еҥ шуктышаш улыт ыле.

Шке нан опытеш основатлалтын, техника дене адакат угларак овладеватлаш лан да труд производительностьым нӧлталшашлан кажне комбайнер ончылно шагал огыл возможность почылтын манын смело каласен кертына.

Эн ончычак, комбайн дене погымашын успехше комбайнерын тиде ответственный пашалан ямдылалтмашыже деч зависитлымым шарнен шогыман.

Уборка жапыште комбайным обслуживатлыше чыла коллектив пашам четко ыштышаш. Значит, комбайнерлан, агрегатын начальникше семынак пашалан способный улшо еҥ-шамычым поген, тудым сайын туныктышаш нерген, кажне пашаеҥ-шамыч коклаште нунын обязанностьым точно разграничитлыме да моло нергенат ондакак заботитлыман. Урожайым погымо планым чыла коллектив ден пырляк детально шоналташ, пасум, кушто машина ыштыш тӱҥалеш, тщательно изучатлаш, чыла кӱлешлыкым ончен налаш кӱлеш.

Кодшо ийын ятыр комбайнер-шамыч комбайным разгружатлымашым комбайнын коштмо жапыштак ыштеныт. Ме тиде пашам тӱрыснек поддерживатлена.

Могай способ дене комбайным выгружатлаш? Ятыр прием-шамыч улыт: пырчым бункер гыч автомашиныш, бестаркыш выгружатлат, комбайн дене пырче шупшыктышым (зерновозкым) пеҥгыдемдат. Кажне комбайнер тугай с п о с о б ы м ойырен налшаш, кудым верысе условийыште осуществитлаш куштылгырак.

Обычно, комбайнер-шамычын пӱчкедыше аппаратын шатунжо шуко хлопотым конда. Тиде деталь чӱчкыдынак строй гыч лектеш. Ме головкышто шарикоподшипник улман ӱшан конструкций шатуным ямдылен улына(шарикоподшипникын номерже—11,205, тӱжвал кольчан диаметрже—62 миллиметр, лопкытшо—16 миллиметр).

Ме шатуным кустарный способ дене ыштен улына гынат, тудо чарныдегеч пашам ыштен. 1937—1938 ийлаштат мемнан комбайнна шатунлан кӧра ик ганат яра шоген огыл манын каласена гынат, ситышын лиеш.

Комбайнерлан пу ден ыштыме подшипникым да цепь-шамычым шӱрашланак шуко жапым йомдараш перна. Ме чыла подшипник-шамычеш масленкым шындылына, нуно подшипникым автоматически шӱрат. Цепь-шамыч тура (нунын ӱмбакыла) капельницым установитлышна. Тыгерак шӱрашланат жап кӱчыкемеш, машина-шамычат жап деч ончыч пытымаш деч аралалтыт.

Соломокопнительым (олымым чумырышо) ястаршашлан комбайнер але штурвальный кандра гыч шупшеш. Тиде, эн первояк, утомительно, тидеч посна, комбайнерлан да штурвальныйлан эре площадкыште пашам ышташ перна.

Ме ножной педальым ыштен улына, кудо тиде пашам ятыр куштылемда. Тыгай педальым ямдылаш неле огыл. Бункерын шеҥгелсе кӱшыл лукшын пурла мучашышкыже роликан кронштейн пеҥгыдемдалтеш. Штурвальный площадкын оҥажын ончыл мучашыштыже крюкан педаль пеҥгыдемдалтеш. Крюк ден кандра кылдалтеш, тудын вес мучашыже ролик коч колталтеш да соломокопнитель деке пеҥгыдемдалтеш. Педальым тошкалын ме соломокопнитель гыч олымым луктын кышкена.

Кодшо ийласе опыт комбайнер-шамычын уборочной пашан качествыжым мондымыштым ончыкта. ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-н урожайым погымо нерген постановленийышт киндым погымашын качествыжлан тщательный контрольым ышташ кӱлмым ончыктат.

Комбайнер шамыч нигузеат уборкым кугун пӱчкедымаш ден ыштышаш огытыл. Нугыдын шогышо йӧрлшӧ шурным погымо годым поген налме гектарын количествыже верч тыршыман огыл.

Икмыняр мут йӱдым ыштыме нерген. Йӱдым комбайн дене тугак успешно ышташ лиеш. Но мондыман огыл—йӱдым ыштымаш пеш серьезный паша, да тудлан пеш тщательно ямдылалташ кӱлеш.

Эн первояк, сай освещений лийман.

Комбайнер веле огыл, но тудын помощникшат, да тракторист йӱдым ышташлан предназначитлыме участокым сайын шымлен налшаш улыт. Тиде участкыште площадь тӧр (пургедалтмаш да тулеч моло деч посна) лийман. Йӧрлшӧ але шӱк шудо кушман киндым йӱдым погаш ок йӧрӧ.

Уборкым тӱҥалашлан жап шуко кодын огыл. Кажне кечым тиде ответственный пашалан да уборкым эн кӱчык жапыште, кӱкшӧ качество дене, пырчым йомдарыде эртараш ямдылалтмашлан кучылтман.

СССР Верховный Совет депутат, орденоносец, комбайновый уборкын мастерже—АЛЕКСАНДР ОСЬКИН.

Комбайновый уборкын мастерже—АРХИП ОСЬКИН.

Снимкыште: Йошкар-Ола ДТС гыч Всесоюзный ял озанлык выставкыш участвоватлаш кандидатлан утвердитлыме Колумбов Владимир ден Галашев Рафаил кайык-шамычын илышышт гыч альбомым ямдылат.

Фото М. Чуршуковын.

РАЙКОМОЛЫН НЕРЖЕ ЙЎМАЛНЕ

„Социализм" колхоз пеленсе первичный комсомольский организаций (Мари-Турек район) шке пашажым ВЛКСМ Центральный Комитет VIII пленумын решенийже почеш алят перестроитлен шуктен огыл. Комсомольский организацийын секретарьже Гвоздев Василий пашам план деч посна ышта. Тений апрель тылзе деч вара комсомольский погынымашат лиймаш уке. ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийжым лончылмо огыл.

Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный паша ок ышталт. Колхозышто шуко молодежь уло гынат, тений 2 еҥым веле комсомолыш пуртымо. Кызыт организацийыште 8 комсомолец гына шотлалтеш.

Комсомолец-шамыч марксистско-ленинский теорий дене вооружитлалташ огыт тыршe, „ВКП(б) историй краткий курсым" ик комсомолецат кӱлеш семын тунемаш тӱҥалын огыл. Колхозник-шамыч коклаште агитационно-массовый пашам огыт ыште. СССР Верховный Совет Кумыштo Сессийын материалжым умылтарымаш паша начар.

Комсомольский организаций колхозын хозяйственный пашаж деч корангын шога. Комсомолец-шамыч кокла гыч стахановец-шамыч уке улыт. Колхоз вуйлатыме пашашке ик комсомолецымат шогалтыме огыл.

Тиде комсомольский организаций Мари-Турек райкомол деч пел меҥге ӧрдыштӧ веле гынат, райкомол комсомольский пашам перестроитлымаште практический полышым ок пу.

М. Яныш.

Йоча-шамычлан канаш условий уке

1938—39 тунемме ийым чыла школлаште кугу успех дене пытарыме йоча-шамычлан теле мучко тунем мек вуйыштым кандарашлан кӱлеш условийым, канаш чыла кӱлеш мероприятийым ышташ кӱлеш. „У пелед эш" колхозыштат (Пектубаевский р а й о н) ятыр йоча-шамыч школышто тунемше улыт.

Йоча-шамыч утларакшым спортым йӧратат, нунылан волейбольный площадкым оборудоватлыме огыл, мячым налаш иктат ок шоналте. Комсомольский организаций йоча - шамычын тӱшкан канымашым огеш организоватле. Тӱшкан йӱштылаш кошташ, волейбол ден соревноватлымаш—йоча-шамычын кеҥеж каныштышт эн тӱҥ культурный мероприятий, но тидын верч нигӧат заботитлыше уке.

И. Анцыгин.

Снимкыште: Йошкар-Ола ДТС гыч Всесоюзный ял озанлык выставкыш участниклан утвердитлыме Мокосеева Надежда хлопокым выращиватла.

Фото М. Чуршуковын.

„Рекорд" кинотеатр лишне осоавиахим горсовет духовой винтовка дене лӱяш тирым организоватлен. Снимкыште: лӱймӧ жапыште.

Фото М. Чуршуковын.

ЙОШКАР АРМИЙ РАДАМЫШ ШОГАЛАШ ЯМДЫЛАЛТЫТ

Мемнан элын молодежьшо призывым куанен вуча. Тудлан чыла шотыштат сай ямдылалтын, Йошкар Армийыш каяш эн первой долгыштлан шотлат. Теве „Коминтерн" колхозышто (Нартасский ял совет, Мари-Турекский район) 1918-1919 ийыште шочшо допризывник - шамыч—Елымбаев Иван, Арапов А. П., Горбунов В. В., Бушков В. А. призывлан виян ямдылалтыт. Нуно чыланат осоавиахим кружокын активный членышт улыт. Тыште лӱлташ, первой полыш пуаш тунемыт. Нылытынат ПВХО ден „Ворошиловский стрелок" значоклан нормым сдатлевыт. Кызыт ГТО ден ГСО значоклан нормым сдатлаш тӱҥалыныт.

Призывлан ямдылалтмашым колхоз пеленсе первичный осоавиахимовский организаций сай вуйлата. Кызыт военрук Ардышев допризывник-шамыч дене чыла оборонный значок-шамычлан нормым сдатлаш занятийым эреак эртара.

М. Яныш.

Олимпиадылан ямдылалтына

Кеҥежым Какшан вактен лияш путырак сылне. Ший гай яндар вӱд гыч мотор шокшо кечыште лекметат ок шу. Адак ошмаште могырым калитлаш, ужар олыкышто гербарийлан пеледышым погаш мый пеш йӧратем. Садланак кажне кечын мыйын жапым эртарыме верем—Какшан энгер улеш.

Тиддене пырля вес пашамат ом мондо. Мый Йошкар - Олаште пионер пӧртыш газетым, художественный литературым лудаш коштам. Тыште олаште лийшаш йоча олимпиадылан ямдылалтына. У муро-шамычым, декламацийым, молымат тунемына.

Муза Пекшыбаева,
Йошкар-Ола 7-ше №-ан средний школа.

КОЛХОЗНЫЙ ИЛЫШЫН СТАЛИНСКИЙ УСТАВШЕ

1935 ий февраль тылзыште колхозник-ударник-шамычын Кокымышо Всесоюзный с'ездешыже ял озанлык артельын примерный Уставшым выработатлыме да единогласно приниматлыме. Тунамак СССР Совнарком да ВКП(б) Центральный Комитет тудым утвердитленыт, тыге устав государственный законын виймым приобретатлен.

Ял озанлык артель Уставын создательже да идейно вдохновительже С т а л и н йолташ улеш.

Устав,—Сталин йолташ ойлен,—ялыште у общество ыштымашын высший законжо, основной законжо улеш.

Ял озанлык а р т е л ь ы н Уставше, государственный закон семын колхозник-шамычлан веле огыл обязательныйлан шотлалтеш. Партийный ден советский орган-шамыч колхозный строительство дене руководитлен Уставым строго соблюдатлаш да кӧ тудым нарушатла, нунын дене решительно кучедалаш обязан улыт.

Уставын первый параграфыштыже каласыме: „Колхозный корно, социализм корно шемер кресаньык-шамычлан единственный чын корно улеш". Тиде корно шуко миллионан Советский крестьянствым улан да пиалан илышыш конден. Колхозышто честный труд, колхозный собственность деке бережно относитлымаш, колхозник-шамычын советский государство ончылан обязательствым добросовестно темымаш колхозный стройын сеҥымашшамычшым шукемдымым ончыкта.

Общественный колхозный хозяйствыште честно да добросовестно пашам ышташ, социалистический колхозный собственностьым аралаш да шукемдаш—колхозник-шамычын первейший обязанностьышто. Артельный труд гына, общественный мландыште пашам чыла машина ден орудий-шамычым использоватлен ыштымаш—колхозник - шамычлан зажиточный лияш да нунын бытовой потребностьыштым шукташ кумда корным почеш.

Ял озанлык а р т е л ь ы н Уставше колхозный землепользованийлан пеҥгыде порядокым установитла. К о л х о з ы н заниматлыме мландыже всенародный, государственный собственностеш кодеш, но „артельлан бесрочно пользованийлан, але курымешлан пеҥгыдемдалтеш".

Ончычат ак деч поснак ыле, но Сталинский Конституций пашазе классын вуйлатымыже дене да тудын авангардше—Ленин—Сталин партийын вуйлатымыже дене трудовой шемер-шамычын сеҥен налмыштым йӧршынлан закрепитла.

Колхоз-шамычлан мландым курымешлан кучылташ пумаш колхоз-шамычын земельный массивше-шамычым, граница-шамычым пудыртылмашлан мучашым пышта, устойчивый землепользованийым да мландын плодородийжым нӧлталашлан пеҥгыде базым созлатла.

Сельхозартельын Уставыштыже раш да точно каласыме: „Артельын единый земельный массивше нигузеат иземдалтшаш огыл".

Обобществитлыме мланде угодий гыч колхозный дворын личный пользованийыштлан кугу огыл, $^1/_4$ гыч $^1/_2$ гектар марте, приусадебный участок ойыралтеш, а посна районлаште жилой постройка йымалсе мландым шотлыде,—ик гектар марте ойыралтеш.

Но, Устав приусадебный участокын размержым точно определятла гынат, южо колхозын руководительышт шамыч да посна земельный орган-шамыч тиде положенийым нарушатлат, тидын дене колхозный стройлан вредитлат. Нуно колхозник-шамычын личный пайдаланымыштлан приусадебный мланде фондым закондымын кугемдат да тидын дене общественный, колхозный собственностьым подрыватлат.

ВКП(б) ЦК ден СССР СНК-ын 1939 ий 27 майысе „Колхоз-шамычын общественный мландыштым разбазариваний деч аралыме мера-шамыч нерген" постановленийышт тыгай беззаконийым категорически запрещатлат. Постановленийыште каласыме:

„Установитлаш, что колхозын общественный мландыже неприкосновенный улеш да тудын размерже нимогай условийлаштат СССР правительствын особый разрешенийже деч посна иземдашлан ок подлежитле, а кугемдалтын гына кертеш.

Колхозын общественный мландыжым колхозник-шамычын личный озанлыкыштын пайдаштлан пӱчкын налаш керек могай тӧчымашат, а тугак приусадебный участок-шамычым ял озанлык артель Уставыште ончыктымо размер-шамыч деч утыжым керек могай кугемдымашат, уголовный преступлений семын ончалташ тӱҥалыт, а титакан-шамыч суд ончык шогалташлан подлежатлаш тӱҥалыт".

Сельхозартельын Уставше определятла, кузерак колхозник-шамычын личный, бытовой интересыштым нунын общественный интересышт дене сочетатлаш, кузерак личный, бытовой интересшым общественный интерес дек приспособитлаш. Тидын денак ял озанлык артельын Уставше колхозник - шамычым коллективизм духеш воспитыватлымашым куштылемда.

Колхозный и л ы ш ы н Уставше нарушатлалтде соблюдалтман.

ЛАГЕРЬЛАШКЕ

Тений мемнан республика мучко 19 пионерский лагерь-шамыч пашам ышташ тӱҥалыт. 16 районный пионерский лагерьлаште 3.800 пионер-шамыч канаш тӱҥалыт. Республиканский пионерский лагерьыште—„Танрыште“ кум сменыште 620 пионер-шамыч канышаш улыт. Кызыт тушто 184 еҥ кана.

Тидын деч посна Марбумкомбинатыште пашазе да служащий - шамычын йочаштлан лагерь почылтеш. Тушто 400 пионер-шамыч канаш тӱҥалыт. Тыгак Йошкар - Ола районысо Ежовский детдом пелен 200 пионер-шамычлан ситыше лагерь почылтшаш.

Марий республикысе чыла детдом шамычат пашам лагерьысе режим ден ышташ тӱҥалыт.

Звенига, Сернур да Мари-Турек районысо лагерьыште пионер-шамыч кок смена дене канаш тӱҥалыт. Тушто кажныштышт 200 наре йоча-шамыч шкеныштын каныш жапыштым культурно эртараш тӱҥалыт.

Кызыт Звенига, Сернур да Еласал районлаште лагерь - шамыч почылтыныт. Моло районлаште 1 июль гыч почылташ тӱҥалыт.

Кодшо ийысе семынак Кырык-Марий районын „Аврора“ да „Пионер - судостроитель“ колхозлаште йоча-шамычлан лагерь шамыч почылтыт.

Чылаже мемнан республикысе 5.000 утла пионер-шамыч канен лектыт.

Федотов Йыван.

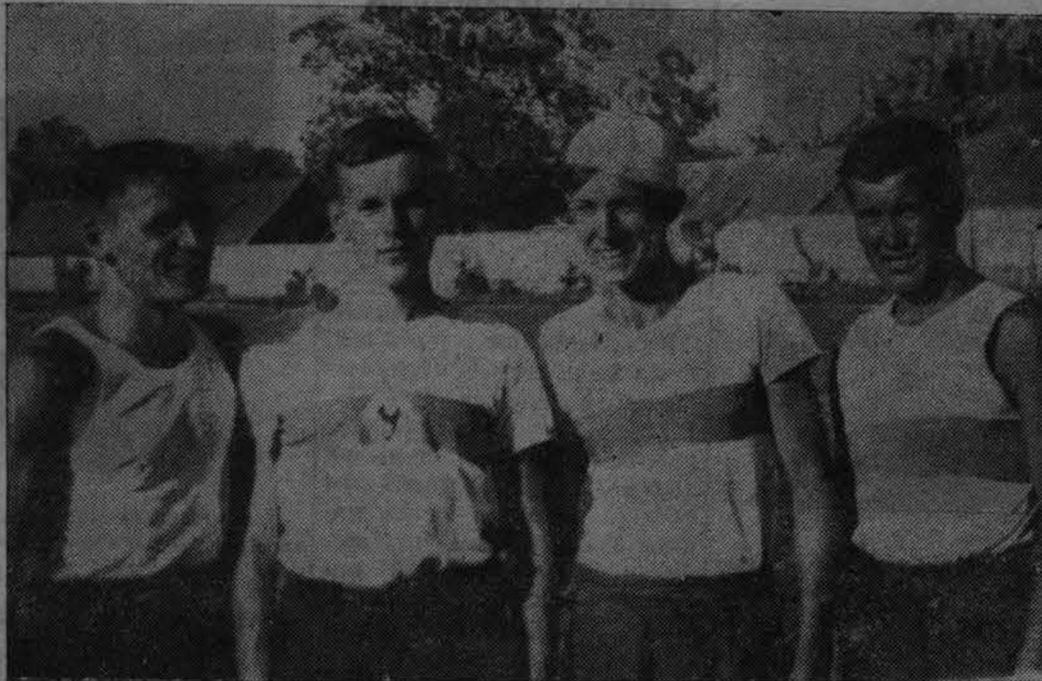

Соревнованийыште Марпединститутын „Учитель“ командыже первый верыш лектын. Снимкыште: Н. П. Софронов, С. Пялисов, Н. Флоренецев, А. Пайдемиров 400 метран дистанцийым 49,5 секундышто эртеныт.

Фото М. Чуршуковын.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Китайский ӱдрамаш-боец шамыч

Японский армийын тылыштыже действоватлыше героический китайский молодежь коклаште партизанский отряд-шамычын китайский ӱдрамаш боец-шамыч пеш кугун палыме улыт. Аньи уездыште (Ианьси провинций) пулеметчица Чжа-Чжуй да партизанский отрядым вуйлатыше Ла-Линь ӱдрамаш-шамыч пеш кугу отрядым ыштеныт. Тиде уездысе пелэ наре ялшамыч партизан-шамычын контрольыштыт улыт.

Фыньчен районышто ӱдрамаш-шамыч кок отрядым ыштыме. Самырык учительница Юань Инь неграмотный кресаньык-партизан шамыч дене идалык наре занимaтла.

Ӱдыр Ма Цзун-Инь партизан-шамычлан полшаш шке да пошкудо ялласе 40 йочам организоватлен. Йоча-шамыч национальный муро-шамычым тунемыт. Кажне рушарнян нуно партизан-шамыч ончылан концерт дене выступатлат. Тиде жапыштак рвезе-шамыч пеш кӱлешан разведка пашам шуктен шогат, нуно партизан шамычлан тушманын кушто лийын шогымышт нерген увертарат.

(ТАСС).

Германийын войналан ямдылалтмыже

Французский печать франко-германский граница воктен германский войскан передвигатлымыже нерген увертара. Граница воктенак германский армийын пеш кугу маневрже лиеш. Германский войска утларакшым Трир ден Саарбрюкен кокла районышто передвигатлалтеш.

Английский газета-шамыч тидын годымак Польша ваштареш виктарыме Германийын у военный мероприятийже-шамыч нерген ончыктат.

(ТАСС)

СПАРТАКИАДА ЭРТЫШ

23—24 июньышто Йошкар-Ола „Медик“ стадионеш „Учитель“ спортобществын спартакиадыже эртыш, тушто 60 спортсмен-шамыч первенством налшаш верч участвоватлeныт. Спартакиадыште кӱкшыш тӧрштымаш, гранатым кышкымаш да гребля денесай результатым ончыктен улыт.

Пединститут студент Пялисов 172 сантиметр кӱкшытыш тӧрштымаште у республиканский рекордым ыштен. Гранатым кудалтымаште пединститут студент-шамыч—С. Федяков —62,25 метр торашке да Пайдемиров—54,05 метр торашке кудалтеныт. Вӱдыштӧ ик километр торашке пуш дене каймаште Кырык-Марий район гыч Красильников 7 минут да 34,6 секундышто толын.

Соревнованийыште первый верым пединститут коллектив налын.

ФУТБОЛЬНЫЙ МАТЧ

25 июньышто Йошкар-Ола „Динамо“ стадионеш Йошкар-Ола „Динамо“ ден Казань „Снайпер“ футбольный команда-шамыч вашлийын модыныт.

Динамовец-шамыч 6 минут гыч уна-шамычын капкашке первый мячым пуртышт. Первый тайм „Динамо“ командын 3:0 счет ден сеҥымыже дене пытыш.

Кокымшо таймыште кок командыжат пеш спокойный модыч. Динамовец-шамыч уна-шамыч деч 0:5 счет дене модын налыч.

Мих. Т.

ПОМЕЩИК, КУЛАК, РОСТОВЩИК-ШАМЫЧЫН КАБАЛАШТЫШТ

Итальянский нелегальный коммунистический „Унита“ газета редакцийыш ик рисунок пурен. Тиде рисункышто вӱр вынемыште шогышо кугу уродливый кемым сӱретлыме. Кем шулыш йырже умшажым карше удав пӱтырнен.

Тиде рисункын авторжо, Фриулисе батрак, пырля колтымо письмаштыже воза:

„Кунам мый первый Италийын картшым ужынам, мый ӧрынам ыле, тудо йӧршеш кем гай. Ынде рисункын смыслже раш. Фашистский гидран рискышкыже логалше ме тиде кемеш шӱлмынам чарнена. Пока ме тудын вуйжым ова руал шу, мланва шужымаш, кӱчызылык да пызырмаш деч утлаш ок лий“.

Письман авторжо итальянский ял озанлык пашаенг-шамычын отчаянный положенийышт нерген калаксала: „Шагалже годым, кунам паша уло, лач $3^1/_2$ лирым налат (ик килограмм кинде 3 лирым шога) да тиде оксажланат уло ешым пукшаш кӱлеш“.

Тыгай полный отчаянный да шучко подробностян батрак ден кресаньык-шамычын чытыдыме илыштышт нерген шуко письма-шамыч Италийын чыла луклаже гычат „Унита“ газетыш пурат. Редакций нунылан шке страницалаштыже ятыр верым посвятитла.

Пистой гыч кресаньык увертара, что ялыште йӧршеш разоритлалтше шуко еш лачак пошкудышт полшымо дене велэ ила. „Икте изиш фасольым пуа, весе—катыш киндым, кумышо—кормыж пундашеш изиш рисым“.

Венеций провинций гыч тыгыде арендатор чытыдыме налог ден сбор погымылан жаловатла. „Талук ыштен арендатор - шамыч ик катыш кинде деч посна кодыныт. Шукыжлан арендный плата ден тӱрлӧ налог тӱлаш пытартыш погыштым ужалаш логалын. Мланде деч да ял озанлык инвентарь деч посна кодын, нуно безработный радамым шукемдат.

Пули гыч ик батрак воза: „Паша кече ограничитлыме огыл. Иктат часым огыт ончо. Калык массын шуко ужащыже шужен ила.

Помещик-шамыч отчаянный лиймашке шуктымо еҥ-шамычым чот эксплоатироватлат. Нуно кабальный договор - шамычым подписатлаш вуным заставитлат, кудын условий шамычше почеш батрак „ӱжара гыч ӱжара марте пашам ышташ“ обязан.

Фашист-шамычын властьым руалтен налмышт деч вара батрак - шамычлан пашадар 50 процентлан волен.

Италийсе кресаньык-шамыч долг дене вӱдылалтыныт. Ялыште тӱҥ озашамыч—помещик, кулак, ростовщик. Долгым шке жапыштыже тӱлыдымылан лу тӱжем дене тыгыде кресаньык-шамычын мландыштым конфисковатлат. Пьемонт провинцийыште, например, фашист-шамычын шкеныштын данныйышт почеш, 40 процент чоло кресаньык-шамыч пытартыш ийлаште шкеныштын мландыштым ужалаш вынужден лийыныт. Итальянский ялыште суд исполнитель—эре толшо уна.

Илаш вимогай средство деч посна кодшо еҥ-шамыч ик вер гыч вес верыш паша ден киндым арам кычал коштыт. Тыгыде арендатор-шамыч фактически крепостной помещикыш савырненыт. Фашистский государство деч кресаньык-шамыч вимогай полышымат огыт нал. Оксам ростовщик деч гына шуко процентым тӱлмыла чыла имуществым залогыш пыштен гына арымеш налаш лиеш. А ростовщикын кормыжыш верештмек, кресаньык вашке вимо деч посна кодеш. Уло-уке имущество да ластык мланде хищник-кредиторын собственностьышкыжо куснат, тунамак ужалалтыт. Должник ешыже дене помещик кидыште лиеш. А помещик-шамыч Италийын чыла мланде собственник-шамычше гыч приблизительно шӱдӧ ужаш гыч ик ужашыжым составитлат, а элын ӱдымӧ верже гыч пелыже утла шке кучат.

Арендный плата, чыла тӱрлӧ налог ден сбор-шамыч чарвыде кушкыт. Италийысе кресаньык-шамыч гыч пеш шукыжын киндышт у шурно марте ок сите, садлан нунылан кулак да помещик-шамыч деч налаш логалеш.

Итальянский фашист-профессор В. Ронкилан „Тыгыде мланде собственник-шамычын положенийыштым исследоватлымаш“ книгаштыже признатлашыже логалын: 162 кресаньык озанлык-шамыч банкылан 1 миллион 500 тӱжем лирым але тиде озанлыкын чыла мланде акышт наре тӱлаш парымым пуреныт.

Кресаньык-шамыч банкылан, кудо чынжым вунын мландыштлан оза лийын, процентым тӱлышаш верч раб семын пашам ыштат. Тудо Ронкин данныйже почешак „Тре Венецие“ районышто долг тӱлыдымылан верч тыгыде мланде собственник-шамычын приблизительно кум ужаш гыч ик ужаш мландыштым конфисковатленыт.

Италийысе кресаньык-шамыч тиде нелэ да безвыходный положенийыште улмо чыла чын нерген фашистский печатят уже шылтен ок керт.

В. Ф.

Врид. отв. редактора— П. В. ЩЕРБАКОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната №70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—575. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.